

ҮНДЭСНИЙ АУДИТЫН ГАЗАР

**АУДИТЫН СЭДЭВ: ТӨРӨӨС ШИНЖЛЭХ УХААН,
ТЕХНОЛОГИЙН САЛБАРЫН ТАЛААР БАРИМТАЛЖ БУЙ
БОДЛОГЫН ХЭРЭГЖИЛТ, ҮР НӨЛӨӨ**

**Аудит хийсэн
үндэслэл,
бүрэн эрх:**

Төрийн аудитын тухай хуулийн 6 дугаар зүйлд заасан Үндэсний аудитын газрын бүрэн эрхийн хүрээнд УИХ-ын Төсвийн байнгын хорооны 2022 оны “Аудитын сэдэв батлах тухай” 09 дүгээр тогтоол, Монгол Улсын Ерөнхий аудиторовн 2023 оны “Аудитын жилийн төлөвлөгөө батлах тухай” А/04 дүгээр тушаалыг тус тус үндэслэн хийж гүйцэтгэв.

**ШИНЖЛЭХ УХААН, ТЕХНОЛОГИЙН САЛБАРЫН
НЭГДСЭН УДИРДЛАГА, ЗОХИЦУУЛАЛТ ХАНГАЛТГҮЙ,
ИННОВАЦИ, ТЕХНОЛОГИ ШИНГЭСЭН БҮТЭЭГДЭХҮҮН,
ҮЙЛЧИЛГЭЭГ ДЭМЖИХ ДЭД БҮТЭЦ БҮРДЭЭГҮЙ,
БОДЛОГО, ХҮНИЙ НӨӨЦ ТОГТВОРГҮЙ, ДОТООД
ХЯНАЛТ ҮР НӨЛӨӨГҮЙ БАЙНА**

**Аудитын
тайланг
хүргүүлсэн
байгууллага:**

УИХ-ын Төсвийн байнгын хороо, Боловсрол, соёл, шинжлэх ухаан, спортын байнгын хороо, Засгийн газар, Боловсрол, шинжлэх ухааны яам, Шинжлэх ухааны академи, Шинжлэх ухаан, технологийн санд тус тус хүргүүлэв.

**Улаанбаатар хот
2023 оны 12 дугаар сар**

Аудитын талаарх ерөнхий мэдээлэл

Аудитын зорилго, зорилтууд

Төрөөс шинжлэх ухаан, технологийн салбарын талаар баримталж буй бодлогын хэрэгжилт, үр нөлөөнд аудит хийж, аудитын дүн, дүгнэлтэд үндэслэн зөвлөмж боловсруулан холбогдох байгууллага, албан тушаалтанд танилцуулахад аудитын зорилго чиглэсэн. Аудитын зорилгыг хангахын тулд дараах дэд зорилтын хүрээнд аудитыг хийж гүйцэтгэв. Үүнд:

1. Шинжлэх ухаан, технологийн салбарын хууль, эрх зүйн орчин бүрдэж, удирдлагын тогтолцоо оновчтой байж, боловсон хүчнээр бүрэн хангагдсан эсэх;
2. Төрөөс баримталж буй бодлого тогтвортой байж, шинжлэх ухаан, технологийн тэргүүлэх чиглэлд нийцсэн төсөл, хөтөлбөрийг хэрэгжүүлж, үр нөлөөг тооцож, хяналт тавьж байгаа эсэх;
3. Шинжлэх ухаан, технологийн салбарыг хөгжүүлэхэд оролцогч талууд чиг үүргээ зохистой түвшинд хэрэгжүүлж, үйл ажиллагаа нь олон нийтэд ил тод, нээлттэй эсэх.

Аудитын хамарсан хүрээ

Шинжлэх ухаан, технологийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага (БШУЯ), Шинжлэх ухаан, технологийн Үндэсний зөвлөл (ШУТҮЗ), яамны Шинжлэх ухаан, технологийн салбар зөвлөл, Шинжлэх ухааны академи (ШУА), эрдэм шинжилгээний хүрээлэн, төв, Үндэсний хөгжлийн бодлого, төлөвлөлтийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага (ЭЗХЯ), Үндэсний Статистикийн хороо (ҮСХ), салбарын яамд, Шинжлэх ухаан, технологийн сангийн 2020-2022 он, 2023 оны эхний хагас жилийн үйл ажиллагааг хамруулсан.

Аудит хийхэд гарсан хүндрэл бэрхшээл

Аудитын горим хэрэгжүүлэхэд шаардлагатай 2017-2022 онд ШУТС-аас санхүүжүүлж, хэрэгжүүлсэн нийт 1006 төслийн үр дүн, санхүүгийн тайлан, гэрээ, анхан шатны баримт материалыг 2023 оны 6 дугаар сарын 27-30 өдрийн дотор ирүүлэхийг шаардсан боловч ирүүлээгүй, 2023 оны 8 дугаар сарын 21-ний өдөр 383 боть баримт хүлээн авснаас 186 нь аудитын хугацаанд хамааралгүй баримтууд байсан, 2023 оны 9 дүгээр сарын 18-ны өдөр ирүүлсэн анхан шатны санхүүгийн баримтууд иж бүрэн бус, хадгаламжийн нэгжид үдсэн баримтууд эмх цэгцгүй, зарим баримтыг архивын нэгж болгоогүйгээс горим хэрэгжүүлэхэд хугацаа шаардаж, төлөвлөсөн хугацаа хоцорсон.

БҮЛЭГ 1. ШИНЖЛЭХ УХААН, ТЕХНОЛОГИ, ИННОВАЦИЙН САЛБАРЫН УДИРДЛАГА, ЗОХИЦУУЛАЛТ ХАНГАЛТГҮЙ, НЭГДСЭН БОДЛОГО, ХҮНИЙ НӨӨЦ ТОГТВОРГҮЙ БАЙНА

Шинжлэх ухаан, технологийн салбарын үйл ажиллагааны зарим зохицуулалтыг хуульд бүрэн тусгаагүй, бодлогыг хэрэгжүүлэхэд шаардлагатай дүрэм, журмыг батлаагүй байна

УИХ-ын 2017 оны 11 дүгээр тогтоолоор баталсан “Монгол Улсын хууль тогтоомжийг 2020 он хүртэл боловсронгуй болгох үндсэн чиглэл”-д Шинжлэх ухаан, технологийн тухай хуулийн шинэчилсэн найруулга, Шинжлэх ухааны паркийн тухай хуулийн төслийг 2017 онд, Инновацийн тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийг 2018 онд өргөн мэдүүлэхийг Засгийн газарт үүрэг болгосон боловч тогтоолд заасан хугацаанд хэрэгжүүлээгүй байна.

Шинжлэх ухаан, технологийн аюулгүй байдлыг хариуцах байгууллагыг Үндэсний аюулгүй байдлын тухай хуульд, уг аюулгүй байдлыг хангахтай холбоотой асуудлыг “Үндэсний аюулгүй байдлын үзэл баримтлал”-д болон Шинжлэх ухаан, технологийн тухай хуульд тусгаагүй, Шинжлэх ухааны Академийн эрхзүйн байдлын тухай хуульд заасан удирдлага, санхүүжилттэй холбоотой зохицуулалт бусад хуультай уялдаагүй, Засгийн газрын тухай хуульд заасан салбар хоорондын харилцан ажиллагааг зохицуулах талаарх Засгийн газрын бүрэн эрх, Хөгжлийн бодлого төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хуульд заасан Үндэсний хөгжлийн бодлого, төлөвлөлтийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллагын “салбар хоорондын уялдааг хангах, төр, хувийн хэвшлийн хамтын ажиллагааг хариуцах” чиг үүргийг Шинжлэх ухаан, технологийн тухай хуульд тусгаагүй байна.

Засгийн газрын бүрэн эрхийг Монгол Улсын Үндсэн хуулийн 38 дугаар зүйлийн 38.2.2-т “шинжлэх ухаан, технологийн нэгдсэн бодлого, улсын эдийн засаг, нийгмийн хөгжлийн үндсэн чиглэл, улсын төсөв, зээл, санхүүгийн төлөвлөгөөг боловсруулж Улсын Их Хуралд өргөж, гарсан шийдвэрийг биелүүлэх”, Монгол Улсын Засгийн газрын тухай хуулийн 8 дугаар зүйлийн 8.6-д “Улсын хэмжээнд баримтлах шинжлэх ухаан-техник, технологийн бодлого боловсруулж хэрэгжүүлэх ажлыг зохион байгуулна” гэж тус тус тусгажээ.

Засгийн газрын 2017 оны 295 дугаар тогтоолоор “Төрөөс шинжлэх ухаан, технологийн талаар баримтлах бодлого”-ыг батлан хэрэгжүүлж байсныг 2021 оны 314 дүгээр тогтоолоор хүчингүй болгосон боловч Үндсэн хуулийн 38 дугаар зүйлийн 38.2.2, Засгийн газрын тухай хуулийн 8 дугаар зүйлийн 8.6-д заасан шинжлэх ухаан, технологийн нэгдсэн бодлогыг Хөгжлийн бодлого төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хуульд заасан бодлого, төлөвлөлтийн зарчим, баримт бичигт тусгаагүй байна.

Инновацийн тухай болон Технологи дамжуулах тухай хуульд заасан инновацийн бүтээгдэхүүн, үйлчилгээ үйлдвэрлэгч, төсөл хэрэгжүүлэгч нарыг дэмжих, хөнгөлөлт урамшуулалд хамруулахад чиглэсэн заавар, журмыг батлаагүй, зарим зохицуулалтууд харилцан уялдаагүй байна.

Үндэсний зөвлөлийн удирдлага оновчгүй, хуульд заасан зарим чиг үүргээ хэрэгжүүлээгүй байна

Шинжлэх ухаан, технологийн тухай хуулийн 7 дугаар зүйлийн 7.1¹-т Засгийн газар нь орон тооны бус Шинжлэх ухаан, технологийн үндэсний зөвлөлтэй байхаар, 5 дугаар зүйлийн 5.2², 9 дүгээр зүйлийн 9.2³-т яамд шинжлэх ухаан, технологийн салбар зөвлөлтэй байж болохоор тусгажээ.

Үндэсний зөвлөлийн бүрэлдэхүүнд Засгийн газрын 2018 оны 389 дүгээр тогтоолоор, ШУТУЗ-ийн дүрмийн 2.2 дах заалтад 2019 оны 140 дүгээр тогтоолоор тус тус өөрчлөлт оруулан үндэсний зөвлөлийн дарга нь Ерөнхий сайд байсныг БШУ-ны Сайд байхаар

¹ Засгийн газар нь шинжлэх ухаан, технологийн талаар төрөөс баримтлах бодлогын талаар санал боловсруулах, бодлогын хэрэгжилтэд үнэлэлт өгөх, шинжлэх ухаан, технологийг хөгжүүлэх үйл ажиллагааг уялдуулан зохицуулах талаар зөвлөмж гаргах үүрэг бүхий орон тооны бус Шинжлэх ухаан, технологийн үндэсний зөвлөлтэй байна

² Монгол Улсын яам шинжлэх ухаан, технологийн зөвлөлтэй байж болно

³ Яамны шинжлэх ухаан, технологийн зөвлөлийн бүрэлдэхүүн, дүрмийг тухайн асуудлыг эрхэлсэн Засгийн газрын гишүүн батлах ба зөвлөлийг сайд толгойлно

өөрчлөлт оруулснаар удирдлага зохицуулалт, хяналтын тогтолцоо алдагдсан байна. Тухайлбал:

- Шинжлэх ухаан, технологийн бодлогын асуудлыг Засгийн газрын түвшинд Ерөнхий сайд тэргүүлэн хэлэлцэж шийдвэрлэх, салбар хооронд болон төр, хувийн хэвшлийн үйл ажиллагааг уялдуулан зохицуулах, зөвлөмж, чиглэл өгөх удирдлагын тогтолцоо алдагдсан;
- Боловсрол, шинжлэх ухааны Сайд нь үндэсний зөвлөл, хариуцсан яамны салбар зөвлөлийн даргын ажлыг давхар гүйцэтгэн шинжлэх ухаан, технологийн бодлогыг хэрэгжүүлж, Үндэсний зөвлөлийн даргын хувьд хэрэгжилтийг хэлэлцэж үнэлэх, зөвлөмж өгөхөд хүрсэн;
- Хариуцсан яамны салбар зөвлөлийн даргын хувьд салбар зөвлөлийн үйл ажиллагааг үндэсний зөвлөлд тайлагнах, үндэсний зөвлөлийн даргын хувьд уг тайлангаа хэлэлцэж үнэлэлт дүгнэлт өгөх зэргээр хяналт, хариуцлагын тогтолцоо алдагджээ.

Үндэсний зөвлөлийн бүтэц бүрэлдэхүүнтэй ижил, шинжлэх ухаан, технологи, инновацийн тогтолцоог хөгжүүлэх, бодлогыг тодорхойлох чиг үүргийг давхардуулан Засгийн газрын 2023 оны 8 дугаар сарын 30-ны өдрийн 316 дугаар тогтоолоор “Үндэсний шинжлэх ухаан, технологийн бодлогын хороо”-г байгуулсан нь Шинжлэх ухаан, технологийн тухай хуулийн 5 дугаар зүйлийн 5.1⁴ дэх заалтад нийцэхгүй байна.

Үндэсний зөвлөл нь хууль, дүрмээр хүлээсэн чиг үүргээс улирал бүр хуралдах, Засгийн газарт ажлаа жил бүр тайлагнах, шинжлэх ухаан, технологийн хөгжлийн үнэлгээ, цаашдын чиг хандлагыг хэлэлцэж зөвлөмж гаргах, төслийн үр дүн, үйлдвэрлэл, үйлчилгээнд нэвтрүүлсэн байдал, шинжлэх ухаан, технологийн хөгжилд үзүүлэх үр нөлөөг хэлэлцэх, эрдэм шинжилгээ, судалгааны шинэ чиглэлийг хөгжүүлэх, технологи нэвтрүүлэх, нутагшуулах чиглэлээр технологийн парк, инкубатор байгуулах, шинжлэх ухаан, үйлдвэрлэлийн холбоог бэхжүүлэх асуудлыг хэлэлцэх зэрэг чиг үүргийн хэрэгжилт хангалтгүй байна.

Төрийн өмчийн эрдэм шинжилгээний байгууллагуудын харьяалах удирдлага, бүтцийн талаарх урт хугацааны нэгдсэн бодлого, чиглэл тодорхой бус байна

Засгийн газраас “Шинжлэх ухааны байгууллагуудын талаар авах зарим арга хэмжээний тухай” 1997 оны 31 дүгээр, 2015 оны 27 дугаар, 2019 оны 328 дугаар тогтоолыг тус тус баталж, 2020 оны 98 дугаар, 2021 оны 299, 407 дугаар тогтоолоор тус тус өөрчлөлт оруулснаар 2023 оны байдлаар төрийн өмчийн эрдэм шинжилгээний 30 хүрээлэн, төв нь 8 байгууллагын харьяанд үйл ажиллагаа явуулж байна.

Эдгээр тогтоолоор төрийн өмчийн эрдэм шинжилгээний зарим хүрээлэнгийн бүтэц, харьяалан удирдах байгууллагад дараах байдлаар удаа дараа өөрчлөлт оруулж, бие даасан хүрээлэнг бусад хүрээлэн, нэгжтэй нэгтгэх, уг шийдвэрээ өөрчлөн тухайн хүрээлэнг дахин байгуулах, ШУА-ийн харьяа хүрээлэнг бусад байгууллага, их сургууль руу шилжүүлэх, ШУА-ийн харьяалалд буцаан шилжүүлэх зэрэг өөрчлөлт хийгдэж байжээ.

Энэ нь шинжлэх ухаан, технологийг хөгжүүлэхэд баримтлах нэгдсэн бодлого, чиглэл тодорхой бус, улсын төсвөөс урт хугацаанд тогтмол санхүүжүүлэх шинжлэх ухааны суурь салбар нэгж, эрдэм шинжилгээ, судалгааны чиглэл, үйл ажиллагааг нэгтгэн төлөвлөж хэрэгжүүлээгүй холбоотой байна.

Төрийн өмчийн эрдэм шинжилгээний 16 байгууллагын улсын бүртгэлийн гэрчилгээ дэх хариуцлагын хэлбэр, статус тодорхойгүй, хүний нөөц тогтворгүй байна

ШУА, ШУТС, ШУПЗ шинжлэх ухаан, технологи, үйлдвэрлэлийн нэгдэл болон Засгийн газрын тогтоолоор байгуулсан төрийн өмчийн эрдэм шинжилгээний 30, нийт 33 байгууллагаас 16 байгууллагын улсын бүртгэлийн гэрчилгээнд “төрийн байгууллага, албан газар”, “улсын төсөвт үйлдвэрийн газар” гэсэн 2 өөр ангиллыг давхар тусгаснаар тэдгээрийн хариуцлагын хэлбэр тодорхойгүй болсон байна.

Бодлогын газар нь 2023 онд 6, ШУТС 24, ШУПЗ 12, ШУА, түүний харьяа хүрээлэн, төвүүд 1137, их дээд сургуулийн харьяа хүрээлэнгүүд 618, нийт 1801 орон тоотой ажиллаж

⁴ Шинжлэх ухаан, технологийн үйл ажиллагааны удирдлага нь дараах тогтолцооноос бүрдэнэ: 5.1.1. Засгийн газар; 5.1.2. Шинжлэх ухаан, технологийн үндэсний зөвлөл; 5.1.3. шинжлэх ухаан, технологийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага; 5.1.4. Монгол Улсын Шинжлэх ухааны академи; 5.1.5. эрдэм шинжилгээний байгууллагын өөрийн удирдлагын байгууллага.

байгаагаас 2019-2023 онд давхардсан тоогоор 1094 ажилтан чөлөөлөгдсөн нь үндсэн орон тооны 60.7 хувьтай тэнцэж байгаа бөгөөд хүний нөөцийн хувьд тогтворгүй, өөрчлөлт хөдөлгөөн ихтэй байна.

2020-2022 он, 2023 оны эхний хагас жилд ажлаас чөлөөлөгдсөн нийт 1094 ажилтнаас 53.2 хувь буюу 583 нь өөрийн хүсэлтээр, албан тушаалаар нь авч үзвэл 71 хувь буюу 776 нь эрдэм шинжилгээний ажилтан, эрдэм шинжилгээний туслах, гэрээт ажилтан байна.

БШУЯ-ны шинжлэх ухаан, технологи, инновац хариуцсан нэгжийн зохион байгуулалтын бүтэц, орон тоо тогтворгүй, албан хаагчдын ажлын байрны тодорхойлолтод заасан чиг үүрэг нь үйл ажиллагааны стратегийн зорилт, хэрэгжүүлэх чиг үүрэгтэй уялдаагүй байна

Засгийн газрын шийдвэрээр БШУЯ-ны үйл ажиллагааны стратеги, зохион байгуулалтын хөтөлбөр, орон тоонд 2019 оноос хойш 5 жилийн хугацаанд 4 удаа өөрчлөлт орсноор бүтэц, зохион байгуулалтын хувьд тогтворгүй, гүйцэтгэлийн төлөвлөгөөнд тусгасан хэрэгжүүлэх арга хэмжээний тоо өссөн байхад орон тоо буурсан байна.

Хүснэгт 1. Яамны Шинжлэх ухаан, технологийн бодлого, инновацийн хөгжүүлэлт, хэрэгжилтийг зохицуулах газрын бүтцийн өөрчлөлтийн судалгаа

№	Засгийн газрын тогтоол	Өөрчлөлт орсон		Нэгжийн нэр	Орон тоо	Төлөвлөсөн арга хэмжээ
		Огноо	Хугацаа			
1	2019 оны 447	2020.01.01	8 сар	- Шинжлэх ухаан, технологийн газар - Инновацийн хэлтэс	9	53
2	2020 оны 51	2020.08.12	12 сар	- Шинжлэх ухааны газар - Инновац технологийн газар	10	23
3	2021 оны 265	2021.08.25	1 жил 9 сар	Шинжлэх ухаан, технологийн бодлого, инновацийн хөгжүүлэлт, хэрэгжилтийг зохицуулах газар	7	34
4	2023 оны 165	2023.05.03	-		6	42

Эх сурвалж: Засгийн газрын тогтоолууд, БШУЯ-ны ТНБД-ын тушаалууд

БШУЯ-ны Шинжлэх ухаан, технологийн бодлого, инновацийн хөгжүүлэлт, хэрэгжилтийг зохицуулах газрын (цаашид Бодлогын газар гэх) үйл ажиллагааны стратегийн зорилтоос “...бодлого төлөвлөгөө, түүнд нийцсэн төсвийн хэрэгцээний шинжилгээ хийх”, “...хэрэгжилтэд хяналт-шинжилгээ хийх...” гэсэн стратегийн зорилтыг бодлогын газрын болон яамны бусад газрын удирдах албан тушаалтны албан тушаалын тодорхойлолтод тусгагдаагүй, зорилтыг хэрэгжүүлэх мэргэжлийн хүний нөөц хангалтгүй, хариуцсан чиг үүргийн албан хаагч дутагдалтай, мөн нэгжийн тухайн жилийн гүйцэтгэлийн төлөвлөгөөнд тусгаагүй байна.

Бодлогын газрын үйл ажиллагааны зорилтуудаас тухайн нэгжийн болон яамны бусад газрын албан хаагчдын албан тушаалын тодорхойлолтод 10 зорилтыг хэсэгчилсэн байдлаар дутуу, 11 зорилтыг огт тусгаагүйгээс бодлогын хэрэгжилтэд дүн шинжилгээ хийх, салбарын удирдлага, зохион байгуулалтыг сайжруулах, инновацийг үйлдвэрлэлд нэвтрүүлэх, хүний нөөц, цахим систем бүрдүүлэх зэрэг арга хэмжээний хэрэгжилт, үр нөлөө хангалтгүй байна.

Эрдэм шинжилгээ, судалгааны үр дүнг туршиж зүгшрүүлэх, инновац, өндөр технологийг үйлдвэрлэл, үйлчилгээнд нэвтрүүлэх, хөгжүүлэх суурь дэд бүтэц бүрдээгүй байна

Засгийн газрын 2017 оны 19 дүгээр тогтоолоор Шинжлэх ухаан, технологийн сангийн бүтцэд байсан Шинжлэх ухааны паркийн менежментийн хэлтсийг инновац, өндөр технологийн үйлдвэрлэлийг хөгжүүлэх, шинжлэх ухааны паркийн үйл ажиллагааг удирдан зохион байгуулах чиг үүрэг бүхий “Шинжлэх ухааны паркийн захиргаа” шинжлэх ухаан, технологи, үйлдвэрлэлийн нэгдэл (цаашид Нэгдэл гэх) байгуулжээ.

Инновацийн тухай хууль⁵, УИХ-ын 2017 оны 17 дугаар тогтоол⁶, 18 дугаар тогтоол⁷, Төрөөс инновацийн талаар 2018-2021 онд баримтлах бодлого⁸, Монгол улсыг 2021-2025 онд хөгжүүлэх таван жилийн үндсэн чиглэлд⁹ шинжлэх ухааны парк байгуулах талаар тусгасан боловч 2017 оноос хойш 6 жилийн хугацаанд Засгийн газраас шинжлэх ухааны парк байгуулах талаар 2017-2022 оны хөгжлийн бодлогын богино хугацааны төлөвлөлтөд тусгаагүй, тодорхой арга хэмжээ аваагүй байна.

БНХАУ-ын хөрөнгө оруулалтаар 2020-2021 онд лаборатори байгуулах, мэдээллийн сервер, тоног төхөөрөмж нийлүүлэх, технологи дамжуулах платформ байгуулах 3 төсөл хэрэгжүүлсэн боловч “Шинжлэх ухааны паркийн захиргаа” шинжлэх ухаан технологи үйлдвэрлэлийн нэгдлийн барилга байгууламж, дэд бүтцийн асуудлыг шийдвэрлээгүйгээс төслийн үр дүнд бий болсон лаборатори, дэд бүтцийн платформ, техник, тоног төхөөрөмжийг их сургуулиудад хуваарилсан байна.

“Шинжлэх ухааны паркийн захиргаа” шинжлэх ухаан, технологи, үйлдвэрлэлийн нэгдлийг байгуулсан боловч харьяа шинжлэх ухааны парк, инновацийн дэд бүтцийн нэгжүүдийг байгуулаагүй, нэгдлийн барилга байгууламж, дэд бүтэц, төсөв хөрөнгийг шийдвэрлээгүйгээс шалтгаалан эрдэм шинжилгээний ажлын үр дүнг туршиж зүгшрүүлэн үйлдвэрлэл үйлчилгээнд нэвтрүүлэх, инновац, технологи шингэсэн бүтээгдэхүүн, үйлчилгээг бий болгох, шинжлэх ухаан, технологи, үйлдвэрлэлийн холбоог бэхжүүлэх орчин нөхцөл бүрдээгүй байна.

Шинжлэх ухаан, технологийн сангаас төслийн хэрэгжилтэд хяналт тавих чиг үүргийн хэрэгжилт хангалтгүй байна

Засгийн газрын 2019 оны 50 дугаар тогтоолоор баталсан “Шинжлэх ухаан, технологийн сангийн дүрэм”-д заасан чиг үүргээс захиалгат төсөлд улсын төсвөөс олгох хөрөнгийн хэмжээг төлөвлөж хүргүүлэх, олгосон хөрөнгийн зарцуулалтад хяналт тавих, дүн шинжилгээ хийх, илэрсэн зөрчлийг арилгуулах, төслийн хэрэгжилтийн явц буюу төлөвлөсөн хугацаандаа болон хугацаа хоцорч хэрэгжиж байгаа төслийн талаарх мэдээллийг БШУЯ-д хүргүүлэх, нийтэд мэдээлэх, шинжлэх ухаан, технологийн төслийн нэгдсэн мэдээллийн санг бүрдүүлэх чиг үүргийн хэрэгжилт, үр дүн хангалтгүй байна.

Мөн Засгийн газрын 2014 оны 301 дүгээр тогтоолоор баталсан “Шинжлэх ухаан, технологийн төсөл хэрэгжүүлэх журам”-д заасан эрх, чиг үүргээс төсөл батлагдсанаас хойш 30 хоногт багтаан гэрээ байгуулах, төслийн үр дүнд шинжээчээр хянан магадлагаа хийлгэх, баталгаажаагүй төслийн удирдагчийн төсөл хэрэгжүүлэх эрхийг хязгаарлах эсэх талаар дүгнэлт гаргуулах, төслийн гүйцэтгэлийн явц удаашрах, үр дүн нь гэрээнд заасан шаардлагыг хангаагүй тохиолдолд гэрээг цуцлах, санхүүжүүлсэн хөрөнгийг гүйцэтгэгчээр нөхөн төлүүлэх талаар санал тавьж шийдвэрлүүлэх чиг үүргийг хэрэгжүүлээгүй байна.

БҮЛЭГ 2. МОНГОЛ УЛСЫН ХӨГЖЛИЙН УРТ, ДҮНД ХУГАЦААНЫ БОДЛОГЫН БАРИМТ БИЧИГТ ШИНЖЛЭХ УХААН, ТЕХНОЛОГИ, ИННОВАЦАД ЧИГЛЭСЭН ЗОРИЛГО, ЗОРИЛТЫГ БҮРЭН ТУСГААГҮЙ, ҮР ДҮНД ХҮРЭЭГҮЙ ЗОРИЛТ, АРГА ХЭМЖЭЭГ ЦААШИД ХЭРЭГЖҮҮЛЭХ ЭСЭХ НЬ ТОДОРХОЙГҮЙ БАЙНА

УИХ-ын холбогдох Байнгын хорооны шийдвэрийг хэрэгжүүлэх ажлыг төлөвлөөгүй, чиглэл, арга хэмжээг бүрэн хэрэгжүүлээгүй, биелэлтийг гаргаж танилцуулаагүй байна

УИХ-ын НББСШУ-ны Байнгын хорооны 2014 оны 07, 2017 оны 17, 18 дугаар тогтоолоор шинжлэх ухаан, технологи, инновацийн салбарын хөгжлийн бодлого, эрх зүйн орчныг

⁵ Паркийн байршил, үйл ажиллагааны чиглэлийг тогтоож парк байгуулах тухай шийдвэр гаргах;

⁶ Эрдэм шинжилгээ, судалгааны үйл ажиллагааг хэвийн явуулах, туршилт судалгаа хийх, үйлдвэрлэл практикт нэвтрүүлэх, эдийн засгийн эргэлтэд оруулах тусгайлсан дэд бүтэц, маркетинг, менежментийн тогтолцоог бүрдүүлэх;

⁷ Судалгаа боловсруулалтын ажлын үр дүнг үйлдвэрлэл, үйлчилгээнд нэвтрүүлэх, мэдлэг шингэсэн бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэлийг хөгжүүлэх зорилгоор Шинжлэх ухааны паркийн захиргааны бэлтгэл ажлыг эрчимжүүлэх, бүтээн байгуулалтын ажлыг эхлүүлэх, дэд бүтцийн асуудлыг шийдвэрлэх

⁸ Төр, хувийн хэвшлийн түншлэлд тулгуурлан инновацийн үйлдвэрлэл технологийн дэд бүтэц (технологийн инкубатор, туршилтын үйлдвэр, технологи дамжуулах төв, бизнес-инкубатор, гарааны компани, шинжлэх ухааны болон өндөр технологийн парк, тоон технологийн зангилаа төв, хамтын оффисууд гэх мэт)-ийг байгуулах, түүнд хөрөнгө оруулалт хийх эрх зүйн орчныг бүрдүүлэх

⁹ Шинжлэх ухаан, технологи, инновацийн дэд бүтцийг бий болгож, төрөлжсөн нээлттэй лабораторийг байгуулж, шинжлэх ухааны парк, хүрээлэнгийн цогцолбор, уламжлалт анагаах ухаан, технологийн хүрээлэнгийн барилгыг ашиглалтад оруулна

шинэчлэх, хууль тогтоомжийн хэрэгжилтийг сайжруулах, эрдэм шинжилгээний байгууллагуудын чадавхыг бэхжүүлэх, судалгаа шинжилгээний ажлыг улс орны хөгжлийн тулгамдсан асуудалд төвлөрүүлэх, салбарын тулгамдсан асуудлыг шийдвэрлэх, мэдлэгт суурилсан эдийн засгийг хөгжүүлэх, шинэ санаа, өндөр технологийг эдийн засгийн эргэлтэд оруулах замаар салбарын хөгжлийг үе шаттай хөгжүүлэх бодлого, чиглэлийг гаргажээ.

Засгийн газар болон салбарын яамнаас тогтоолын хэрэгжилтийг хангах ажлын төлөвлөгөөг гаргаагүй, тогтоолд заасан чиглэл, арга хэмжээг үе шаттайгаар хэрэгжүүлэх ажлыг төлөвлөж зохион байгуулаагүй, шаардлагатай төсөв, хөрөнгийг шийдвэрлэх ажлыг бодлогоор авч хэрэгжүүлээгүй, арга хэмжээний биелэлтийн жил бүр тайлагнаагүй, хэрэгжилтэд дүн шинжилгээ хийгээгүйгээс тухайн тогтоол гарснаас хойш 9 жил үргэлжлэн хэрэгжиж байгаа боловч зарим арга хэмжээ бүрэн хэрэгжээгүй, тодорхой үр дүн гараагүй байна.

Шинжлэх ухаан, технологийг 2007-2020 онд хөгжүүлэх мастер төлөвлөгөөний 67 хувь нь биелээгүй, үр дүнг нэгтгэн тайлагнаагүй байна

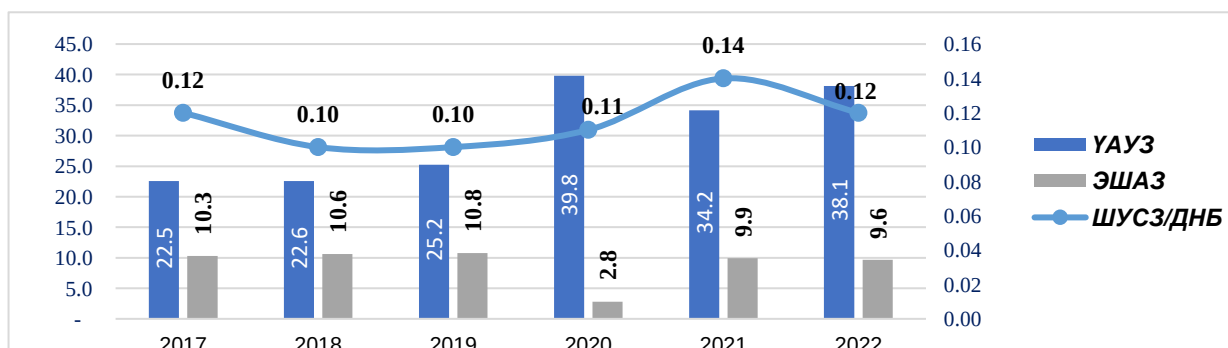
Мастер төлөвлөгөөний III дахь үе шат буюу 2016-2020 онд 5 зорилтын хүрээнд 17 стратегийн 24 хүрэх үр дүнг төлөвлөснөөс 7 стратегийн 8 үр дүн зорилтот түвшинд хүрч, 10 стратегийн 16 үр дүн зорилтот түвшинд хүрээгүйгээс 67.0 хувь нь биелээгүй, үр дүнг нэгтгэн тайлагнаагүй байна.

БСШУСЯ-аас мастер төлөвлөгөөний хэрэгжилтийн явцад 2018 онд 88.0 хувиар, 2019 онд 75.1 хувиар хяналт-шинжилгээ, үнэлгээг хийсэн ч дүгнэлт, зөвлөмж гаргаагүй, үнэлгээний тайланг Засгийн газарт хүргүүлсэн эсэх нь тодорхойгүй /нотлох баримтгүй/, уг төлөвлөгөөний биелэлтэд хөндлөнгийн үнэлгээг хийлгээгүй¹⁰ байна.

Төрөөс шинжлэх ухаан, технологийн талаар 2017-2021 онд баримтлах бодлогын зорилт, арга хэмжээний 42 хувь нь хэрэгжээгүй, үр дүнд хүрээгүй байна

Засгийн газрын 2017 оны 295 дугаар тогтоолоор “Төрөөс шинжлэх ухаан, технологийн талаар баримтлах бодлого”-ыг 6 зорилтын хүрээнд 43 арга хэмжээг хэрэгжүүлэхээр төлөвлөснөөс 2020 оны жилийн эцсийн байдлаар 10 арга хэмжээ бүрэн хэрэгжсэн, 15 арга хэмжээ эрчимжүүлэх шаардлагатай, 18 арга хэмжээ буюу 42 хувь нь үр дүнд хүрээгүй байна. Тухайлбал уг бодлогын баримт бичгийн 4.3-т “Шинжлэх ухаан, технологийн салбарын санхүүжилтийн тогтолцоог боловсронгуй болгож, дотоодын нийт бүтээгдэхүүнд шинжлэх ухаан, технологийн салбарын төсвийн санхүүжилтийн эзлэх хувийг 2016-2020 онд 2.0 хувь, 2021-2025 онд 2.5 хувьд хүргэх” зорилтын хүрээнд 5 арга хэмжээг хэрэгжүүлэхээр төлөвлөсөн ч үр дүнд хүрээгүй, шинжлэх ухааны салбарт улсын төсвөөс зарцуулсан санхүүжилт, дотоодын нийт бүтээгдэхүүнд эзлэх хувь хэмжээ сүүлийн жилүүдэд буурч, тухайн зорилт, арга хэмжээ хэрэгжих нөхцөл бүрдээгүй байна.

Дүрслэл 1. Шинжлэх ухааны салбарын зардлын ДНБ-д эзлэх хувийн жин (ШУСЗ = Үйл ажиллагааны урсгал зардал + Эрдэм шинжилгээний ажлын зардал)

Эх сурвалж: БШУЯ-ны салбарын статистикийн мэдээлэл 2022/2023.

¹⁰ БСШУ-ны яам “Монголын Биотехнологийн нийгэмлэг ТББ”-тай “Монгол Улсын шинжлэх ухаан, технологийг 2007-2020 онд хөгжүүлэх мастер төлөвлөгөөний хэрэгжилтэд шинжилгээ хийх ажлыг гүйцэтгэх” 5.5 сая ам долларын ШУГ-2021/357 дугаар гэрээг 2021 онд байгуулсан ч санхүүжилт шийдэгдээгүйгээс тус гэрээ хэрэгжээгүй, үнэлгээний тайлан гараагүй байна

Салбарын яамнаас бодлогын хэрэгжилтийг 2020 онд 77.8 хувь, 2021 онд 92.1 хувийн биелэлттэй гэж үнэлсэн ч хэрэгжилтийн тайланг Засгийн газрын “Хяналт шинжилгээ, үнэлгээний мэдээллийн нээлттэй цахим сан”-д тайлагнаагүй, 2 жил тутамд дотоод хяналт-шинжилгээ хийгээгүй, Засгийн газрын хуралдаанд танилцуулж хэлэлцүүлээгүй, бодлогын баримт бичгийн 6.1¹¹ дэх заалтыг хэрэгжүүлээгүй байна.

Төрөөс инновацийн талаар 2018-2021 онд баримтлах бодлогын зорилт, арга хэмжээний 48 хувь нь хэрэгжээгүй байна

Засгийн газрын 2018 оны 223 дугаар тогтоолоор “Төрөөс инновацийн талаар баримтлах бодлого”-ыг 2019-2021 он, 2021-2025 он гэсэн хоёр үе шаттайгаар хэрэгжүүлэхээр 4 зорилт, 25 арга хэмжээ, тус бүр 17 шалгуур үзүүлэлт, хүрэх үр дүнг баталжээ.

БСШУС-ын Сайдын 2019 оны А/145 тушаалаар “Төрөөс инновацийн талаар баримтлах бодлого”-ын I шат (2019-2021 он)-нд хэрэгжүүлэх ажлын төлөвлөгөөг батлахдаа шаардагдах төсвийг тусгаагүй, хэрэгжүүлэх журмыг батлаагүйгээс хууль эрх зүйн орчин бүрдээгүй зэргээс шалтгаалан 4 зорилтын 13 арга хэмжээ буюу 48 хувь нь зорилтот үр дүнд хүрээгүй, бодлогын хэрэгжилт, үр дүнг бүрэн тайлагнаагүй, 2021 онд дотоод хяналт-шинжилгээ үнэлгээгээр биелэлтийг 91.1 хувиар үнэлсэн нь бодитой бус байна.

Үндэсний инновацийн тогтолцоог хөгжүүлэх 2020-2021 оны хөтөлбөрийн зорилт, арга хэмжээний 60 хувь нь хэрэгжээгүйгээс төлөвлөсөн үр дүнд бүрэн хүрээгүй байна

Засгийн газрын 2020 оны 33 дугаар тогтоолоор баталсан “Үндэсний инновацийн тогтолцоог хөгжүүлэх хөтөлбөр”-ийг 2020-2022 он, 2022-2024 онд хоёр үе шаттайгаар хэрэгжүүлэхээр 3 зорилт, 11 арга хэмжээ, 13 шалгуур үзүүлэлт баталжээ.

БШУ-ны Сайдын 2020 оны А/190 дүгээр тушаалаар дээрх хөтөлбөрийг 2020-2024 онд хэрэгжүүлэх төлөвлөгөөг баталсан боловч хүрэх үр дүнг тодорхойлоогүй, хэрэгжүүлэх хууль, эрх зүйн зохицуулалтыг бүрдүүлээгүй, санхүүжилт төлөвлөөгүйгээс дараах 6 арга хэмжээ буюу 60 хувь нь хэрэгжээгүй байна.

БШУЯ-ны Дотоод аудит, хяналт-шинжилгээ, үнэлгээний газраас 2020, 2021 онд тус хөтөлбөрийн хэрэгжилтийг нотлох баримтад тулгуурлан үнэлээгүй, хяналт-шинжилгээ, үнэлгээний мэдээллийн цахим санд бүрэн хэрэгжсэнээр тайлагнаж, баталгаажуулсан, бодитоор үнэлгээ хийгээгүй байна.

Салбарын хүний нөөцийг хөгжүүлэх үндэсний хөтөлбөрийн хэрэгжилтийг бодитоор үнэлж дүгнээгүй байна

Засгийн газрын 2019 оны 162 дугаар тогтоолоор “Шинжлэх ухаан, технологи, инновацийн хүний нөөцийг хөгжүүлэх үндэсний хөтөлбөр”-ийг 5 зорилт, 22 арга хэмжээг 20 шалгуур үзүүлэлттэй, 2019-2023 онд 2 үе шатаар хэрэгжүүлэхээр баталжээ.

БСШУС-ын Сайдын 2019 оны А/826 дугаар тушаалаар уг хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх ажлын төлөвлөгөөг батлахдаа шаардагдах хөрөнгийг тусгаагүй, 2020 онд 3.0 тэрбум, 2021 онд 2.5 тэрбум төгрөг зарцуулахаар төсвийн төсөлд саналаа хүргүүлсэн боловч түүний үндэслэл, тооцоолол, хүрэх үр дүнг тодорхойлоогүйгээс төсөв батлагдах нөхцөл бүрдээгүй байна.

Хөтөлбөрийн 3 зорилт, 7 арга хэмжээний шалгуур үзүүлэлтийг “Шинжлэх ухаан, технологийн салбарын захиргааны статистикийн мэдээний маягт, аргачлал”-д, мөн оюуны өмч, патент судлал, инновацийн менежмент, маркетингийн чиглэлийн мэргэжлийг “Боловсролын сургалтын байгууллагын мөрдөх мэргэжлийн чиглэл, хөтөлбөрийн нэр, индексийн жагсаалт”-д тусгаагүйгээс хэрэгжилтийг тооцох, үнэлэх боломжгүй болжээ.

Хөтөлбөрийн хэрэгжилтийг үнэлэхдээ суурь түвшин, зорилтот түвшнийг харьцуулаагүй, үр дүнг ерөнхий байдлаар тусгаж, төлөвлөсөн зорилтот түвшинд хүрээгүй шалтгаан, нөхцөлийг тайлбарлаагүй, тайлагнаагүй байна.

¹¹Шинжлэх ухаан, технологийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага төрөөс шинжлэх ухаан, технологийн талаар баримтлах бодлогын хэрэгжилтэд хоёр жил тутам хяналт-шинжилгээ, үнэлгээ хийж, дөрвөн жил тутам хөндлөнгийн үнэлгээ хийлгэх ажлыг зохион байгуулж, тайлан тус бүрийг Засгийн газрын хуралдаанаар танилцуулж хэлэлцүүлнэ

БШУЯ-ны Дотоод аудит, хяналт-шинжилгээ, үнэлгээний газраас хөтөлбөрийн хэрэгжилтийг 2020 онд 72.3 хувийн биелэлттэйгээр үнэлсэн ч нотлох баримтад үндэслэн дүн шинжилгээ хийгээгүй, зөвхөн тайланд үндэслэн гүйцэтгэлийн хувь, хэрэгжилтийн үнэлгээг гаргаж, хяналт-шинжилгээ, үнэлгээний мэдээллийн цахим санд оруулжээ.

Засгийн газраас баримталж байсан бодлого, хөтөлбөрийн хэрэгжилт хангалтгүй, төлөвлөсөн үр дүнд хүрээгүй зорилт, арга хэмжээг цаашид хэрэгжүүлэх эсэх нь тодорхойгүй болжээ

Шинжлэх ухаан, технологи, инновацийн салбарт мөрдөж байсан мастер төлөвлөгөө, бодлого, хөтөлбөрийн төлөвлөлт, хэрэгжилтийн харилцан хамаарал, биелэлтийн түвшин, үр нөлөө, гадаад, дотоод хүчин зүйлийн нөлөөллийг үнэлэх, нотлох баримтад тулгуурлан дүн шинжилгээ хийх зэргээр бодлогын хэрэгжилтэд цогц хяналт-шинжилгээ хийгээгүй, бодитоор үнэлж дүгнээгүй, Засгийн газрын 2020 оны 206 дугаар тогтоолоор баталсан “Бодлогын баримт бичгийн хэрэгжилт болон захиргааны байгууллагын үйл ажиллагаанд хяналт-шинжилгээ, үнэлгээ хийх нийтлэг журам”-ын 7 дугаар зүйлийн 7.2.1, 7.2.3, 7.2.4, 7.2.5, 7.2.7-д заасныг баримтлаагүй байна.

Засгийн газрын 2021 оны 314 дүгээр тогтоолоор “Төрөөс шинжлэх ухаан, технологийн талаар баримтлах бодлого”, “Төрөөс инновацийн талаар баримтлах бодлого”, Шинжлэх ухаан, технологи, инновацийн хүний нөөцийг хөгжүүлэх үндэсний хөтөлбөр”, “Үндэсний инновацийн тогтолцоог хөгжүүлэх үндэсний хөтөлбөр”-ийг тус тус хүчингүй болгож, тогтоолын 2-т “...бодлого, төлөвлөлтийн баримт бичгүүдэд дүн шинжилгээ хийж, хуульд нийцүүлэх арга хэмжээг” авч хэрэгжүүлэхийг үүрэг болгосон боловч тус яамнаас дүн шинжилгээ хийгээгүйгээс бодлого, хөтөлбөрийн хэрэгжээгүй зорилт, арга хэмжээг урт, дунд хугацаанд хэрэгжих бодлогын баримт бичигт тусгаагүй, цаашид хэрэгжүүлэх эсэх нь тодорхойгүй болжээ.

Шинжлэх ухаан, технологи, инновацийг хөгжүүлэх урт, дунд хугацааны бодлогын зорилт, үйл ажиллагааг уялдуулан төлөвлөж, хэрэгжүүлж байна

“Алсын хараа-2050” урт хугацааны бодлогын баримт бичгийн “Хүний хөгжил” бодлогын зорилгын хүрээнд “Олон улсад өрсөлдөх чадвар бүхий үндэсний шинжлэх ухаан, технологи, инновацийн тогтолцоог хөгжүүлэх” зорилт дэвшүүлэн 21 үйл ажиллагааг хэрэгжүүлэхээр тусгажээ.

Үүнээс дунд хугацаанд “Монгол Улсыг 2021-2025 онд хөгжүүлэх таван жилийн үндсэн чиглэл” -ийн 2.4 дүгээр хэсэгт “Шинжлэх ухаан, технологийг улс орны тогтвортой хөгжлийн үндсэн хүчин зүйлсийн нэг болгон хөгжүүлж, үр ашигтай үндэсний инновацийн тогтолцоог бүрдүүлэх” зорилтыг дэвшүүлж 8 арга хэмжээг төлөвлөсөн нь 2022 оны байдлаар эхлэл төдий байхад салбарын яамнаас 100 хувийн биелэлттэйгээр үнэлж баталгаажуулсан нь бодитой биш байна.

Дунд хугацааны хөрөнгө оруулалтын хөтөлбөрт тусгасан 2 төсөл, арга хэмжээний гүйцэтгэл 2022 оны төлөвлөсөн зорилт, үр дүнд хүрээгүй байна

Монгол Улсын 2021-2025 онд хөгжүүлэх таван жилийн үндсэн чиглэлийн дунд хугацааны хөрөнгө оруулалтад шинжлэх ухаан, инновацийн чиглэлийн 12 дугаарт “Шинжлэх ухаан, инновацийн төвийн кластер” (улсын төсвийн хөрөнгө, 94.0 тэрбум төгрөгийн төсөвт өртөгтэй) төсөл, 13 дугаарт “Монгол-Энэтхэгийн хамтарсан мэдээллийн технологийн боловсрол болон аутсорсингийн төвийг байгуулах” (гадаадын зээл, тусламж, 56.8 тэрбум төгрөгийн төсөвт өртөгтэй) төсөл, арга хэмжээг тусгажээ.

Шинжлэх ухаан, инновацийн төвийн кластерийн урьдчилсан болон нарийвчилсан техник, эдийн засгийн үндэслэлийг боловсруулаагүй, барилгын ажлыг эхлүүлсэн нь Төсвийн тухай хуулийн 28 дугаар зүйлийн 28.4¹², 28.6¹³ заалтуудыг тус тус зөрчсөн байна.

¹² Эдийн засаг, хөгжлийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага энэ хуулийн 28.3.1-28.3.8, 28.3.12-т заасныг харгалзан улсын хөрөнгө оруулалтын хөтөлбөрт тусгагдах 30.0 тэрбум төгрөгөөс дээш хэмжээний төсөл, арга хэмжээнд техник, эдийн засгийн үндэслэлийн урьдчилсан судалгааг хийнэ.

¹³ Эдийн засаг, хөгжлийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага энэ хуулийн 28.3.2, 28.3.3-т заасан эдийн засгийн үр ашиг, нийгмийн ач холбогдлыг харгалзан үзэхэд үр дүнтэй болох нь урьдчилсан судалгаагаар тогтоогдсон нөхцөлд зураг төсөв, техник, эдийн засгийн үндэслэлийн тооцоо хийнэ.

Улсын төсвийн хөрөнгө оруулалтын жагсаалтад уг төслийг 2021 онд 94.0 тэрбум, 2022 онд 142.8 тэрбум, 2023 онд 154.5 тэрбум төгрөгийн төсөвт өртөгтэй тус тус баталсан байна.

Шинжлэх ухаан, инновацийн төвийн кластер төслийн¹⁴ хүрээнд лабораторийн 3, оффисын, тусгай зориулалтын, спортын цогцолбор, шинжлэх ухаан, танин мэдэхүйн цогцолбор тус бүр 1, нийт 7 барилгын ажил гүйцэтгүүлэх түлхүүр гардуулах нөхцөлтэй гэрээг БСШУСЯ, Нутгийн буян групп ХХК, “НБИК” ХХК-ийн түншлэлтэй 3 удаа нэмэлт гэрээ байгуулж, 2023 онд барилгын ажил 41 хувийн гүйцэтгэлтэй, улсын төсвөөс 63.2 тэрбум төгрөгийг санхүүжүүлжээ.

Монгол-Энэтхэгийн хамтарсан Мэдээллийн, технологийн аутсорсингийн төв байгуулах төслийг хэрэгжүүлэх зорилгоор Монгол Улсын Засгийн газар, Бүгд Найрамдах Энэтхэг Улсын Экспорт-Импортын банкттай байгуулсан “Зээлийн хэлэлцээр”¹⁵-ийг УИХ 2012 онд “Зээлийн хэлэлцээр соёрхон батлах тухай” хуулиар баталсан байна.

Монгол Улсын Засгийн газар, Бүгд Найрамдах Энэтхэг Улсын Экспорт-Импортын банкттай 3 багц ажлыг гүйцэтгэх 19.7 сая ам.долларын 53372 дугаар зээлийн гэрээг 2012 оны 2 дугаар сард байгуулж, 2023 оны 11 дүгээр сарын байдлаар зөвлөх үйлчилгээний, барилгын ажил гүйцэтгэх, тоног төхөөрөмж нийлүүлэх 3 гэрээний хүрээнд нийт 8.9 сая ам.доллар буюу гэрээний үнийн дүнгийн 45.6 хувийг санхүүжүүлсэн байна.

Монгол Улсын 2021-2025 онд хөгжүүлэх таван жилийн үндсэн чиглэлд Монгол-Энэтхэгийн хамтарсан мэдээллийн технологийн боловсрол болон аутсорсингийн төвийг 2022 онд дуусгахаар төлөвлөсөн ч 2023 оны 11 дүгээр сарын байдлаар 20 хувийн гүйцэтгэлтэй байгаа нь зорилтот үр дүнд хүрээгүй байна.

Төслийн 1 дүгээр багцын хүрээнд баригдах барилгын гүйцэтгэл 20 хувьтай байхад захиалагчийн хяналтыг хэрэгжүүлэгч Барилгын хөгжлийн төвөөс 33.6 хувиар баталгаажуулсан нь тус төвийн дүрмийн¹⁶ 4.2.1-д “Улсын төсөв болон гадаад, дотоодын санхүүжилтээр хот байгуулалт, барилгын салбарт хэрэгжүүлэх төсөл, арга хэмжээний хэрэгжилтэд захиалагчийн хяналт хэрэгжүүлэх” гэж заасныг зөрчсөн байна.

Засгийн газрын 2020-2024 оны үйл ажиллагааны хөтөлбөрт шинжлэх ухаан, технологи, инновацийг хөгжүүлэх чиглэлээр тусгасан арга хэмжээ 50.0 хувийн хэрэгжилттэй байна

Монгол Улсын Засгийн газрын 2020-2024 оны үйл ажиллагааны хөтөлбөрийн 2.4-т тусгасан “Шинжлэх ухаан, технологи, инноваци. Эрдэм шинжилгээний байгууллага, их сургуулийн хамтарсан үндэсний төвүүдийг байгуулах замаар нөөцийг төвлөрүүлж, эрдэм шинжилгээний ажлын зардлыг нэмэгдүүлэн зөв ашиглаж, судалгааны ажлын эдийн засаг, нийгэм, шинжлэх ухааны үр ашгийг нэмэгдүүлэх” зорилгын хүрээнд 16 арга хэмжээг хэрэгжүүлэхээр тусгажээ.

Монгол Улсыг 2021-2025 онд хөгжүүлэх таван жилийн үндсэн чиглэлтэй уялдаагүй 6 арга хэмжээг “Монгол Улсын Засгийн газрын 2020-2024 оны үйл ажиллагааны хөтөлбөр”-т тусгасан нь Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хуулийн 4 дүгээр зүйлийн 4.1.8¹⁷ дахь заалтад нийцээгүй байна.

Засгийн газрын 2020-2024 оны үйл ажиллагааны хөтөлбөрт тусгасан 16 арга хэмжээний хэрэгжилтийг Засгийн газраас 2022 онд 61.9 хувиар, 2023 оны эхний хагас жилд 81.2 хувиар үнэлж, дүгнэсэн боловч хэрэгжилт, үр дүнгийн үнэлгээг нотлох баримтад үндэслэн бодитой үнэлээгүй, хөтөлбөрийн хэрэгжилт 2022 онд 50.0 хувиар, 2023 оны эхний хагас жилд 47.5 хувьтай байна.

¹⁴ ШУА, түүний харьяа эрдэм шинжилгээний 16 хүрээлэн, Шинжлэх ухаан технологийн сан, Шинжлэх ухааны паркийн захиргаа, Анагаах ухааны хүрээлэн, Ургамал хамгааллын эрдэм шинжилгээний хүрээлэн зэрэг эрдэм шинжилгээний байгууллагууд үйл ажиллагаагаа явуулахаар төлөвлөж, зураг төслийг боловсруулсан.

¹⁵ БШУЯ болон МХХТ-ийн газрууд нь Энэтхэгийн NIIT Ltd Angelique international Ltd хуулийн этгээдтэй Монгол-Энэтхэгийн хамтарсан Мэдээлэл, технологийн боловсрол, аутсорсингийн төв байгуулах “Харилцан ойлголцлын санамж бичиг”-ийг 2010 оны 6 дугаар сарын 11-ний өдөр байгуулсан байна.

¹⁶ ТӨБЗГ-ын 2018 оны 85 дугаар тогтоолоор “Барилгын хөгжлийн төв” ТӨҮГ-ын дүрмийг баталсан

¹⁷ Засгийн газрын үйл ажиллагааны хөтөлбөр” гэж Монгол Улсын урт хугацааны хөгжлийн бодлогод тусгагдсан зорилго, зорилтод нийцсэн, Монгол Улсыг хөгжүүлэх таван жилийн үндсэн чиглэлийг хэрэгжүүлэхэд чиглэсэн төлөвлөлтийн баримт бичгийг

БҮЛЭГ 3. ТӨСЛИЙН СОНГОН ШАЛГАРУУЛАЛТЫГ ЖУРМЫН ДАГУУ ЗОХИОН БАЙГУУЛААГҮЙ, ТӨСЛИЙН ҮР ДҮНГ ХҮЛЭЭЛГЭН ӨГӨХ ХУГАЦАА, ХӨРӨНГИЙН ЗАРЦУУЛАЛТАД ТАВИХ ХЯНАЛТ ХАНГАЛТГҮЙ, ХАРИУЦЛАГА ТООЦООГҮЙ БАЙНА

Засгийн газрын 2015 оны 368 дугаар тогтоолоор 2015-2021 онд баримтлах *“Шинжлэх ухаан, технологийг хөгжүүлэх тэргүүлэх чиглэл, цөм технологийн жагсаалт”*-ыг тэргүүлэх 4 чиглэлийн хүрээнд 18 цөм технологи, 2023 оны 249 дүгээр тогтоолоор 2023-2026 онд баримтлах *“Монгол Улсын шинжлэх ухаан, технологийг хөгжүүлэх тэргүүлэх чиглэл, цөм технологийн жагсаалт”*-ыг¹⁸ тэргүүлэх 6 чиглэлийн хүрээнд 18 цөм технологийг тус тус баталжээ.

“Шинжлэх ухаан, технологийн төсөл хэрэгжүүлэх журам”-ын 1.6.4-т *“Төсөл хэрэгжүүлэхэд ... шинжлэх ухаан, технологийн тэргүүлэх чиглэлд хамаарах төслийг эхний ээлжид сонгон хэрэгжүүлэх ... үндсэн зарчмыг баримтална”* гэж заасан байхад *“Хүний хөгжил, хүрээлэн буй орчны тэргүүлэх чиглэл”*-ийн хүрээнд анагаах ухааны салбарт хамаарах цөм технологийг Засгийн газрын 2015 оны 368 дугаар тогтоолоор хэт ерөнхий байдлаар, өргөн хүрээгээр *“өвчнөөс урьдчилан сэргийлэх, өвчний оношилгоо, эмчилгээний технологи”* гэж тодорхойлжээ. Үүнээс шалтгаалан анагаах ухааны салбарын төслүүдийг хэрэгцээ шаардлага, ач холбогдлоор үнэлж эрэмбэлэхэд тэргүүлэх чиглэл, цөм технологийн жагсаалтыг ашиглах боломжгүйд хүрч, нэн тэргүүнд хэрэгжүүлэх шаардлагатай эсэхийг үнэлэх шалгуур үзүүлэлт тодорхойгүй болсон байна.

Салбарын яам захиалаагүй болон өмнөх төслийн үр дүнг хүлээлгэн өгөөгүй гүйцэтгэгчийг сонгон шалгаруулсан байна

БСШУС-ын яамнаас 2017-2020 онд улсын захиалгаар хэрэгжүүлэх төслийн саналыг 2017 онд 13 яам¹⁹, 2018 онд 10 яам, 2 агентлаг²⁰, 2019 онд 12 яам, 3 агентлаг²¹, 2020 онд 13 яамнаас авч нэгтгэн сонгон шалгаруулалтыг явуулсан боловч харьяа яамдын саналд тусгагдаагүй 12 төслийг хэрэгжүүлэхээр сонгон шалгаруулжээ.

Улсын захиалгат, суурь судалгааны болон инновацийн төсөлд ШУТС-аас өмнөх оны үр дүнгийн давхардалтай 2018 онд 41, 2020 онд 68 төсөл байгаа талаарх мэдээллийг БШУЯ-нд хүргүүлсэн ч үр дүнгийн давхардалтай 2018 онд 23²², 2020 онд 24²³ төслийг, мөн өмнөх төслийн үр дүнг хүлээлгэн өгөөгүй 9 төслийн удирдагчийн дараагийн төслийг сонгон шалгаруулсан нь *“Шинжлэх ухаан, технологийн төсөл хэрэгжүүлэх журам”*-ын 4.3²⁴ заалт, зарчимтай нийцээгүй байна.

ШУТС-аас Шинжлэх ухаан, технологийн төсөл хэрэгжүүлэх журмын 9.5-д *“төслийн гүйцэтгэгч энэхүү журмын 8.4.1²⁵, 8.4.2²⁶ 9.1²⁷ дэх заалтуудыг зөрчсөн тохиолдолд удирдагчийн төсөл удирдах эрхийг 3 хүртэлх жилийн хугацаагаар түдгэлзүүлнэ”* гэж заасныг хэрэгжүүлээгүйгээс 2023 оны 10 дугаар сарын 31-ний өдрийн байдлаар төслийн үр дүнг хүлээлгэж өгөөгүй, гэрээний хугацаа хэтэрсэн 3 төсөл байна.

Нийтийн албанд нийтийн болон хувийн ашиг сонирхлыг зохицуулах, ашиг сонирхлын зөрчлөөс урьдчилан сэргийлэх тухай хуулийн 21 дүгээр зүйлийн 21.1.2-т *“урьд ажиллаж байсан байгууллагатай гэрээ, онцгой нөхцөл бүхий хөдөлмөрийн гэрээ байгуулах, тухайн байгууллагаас олгодог зөвшөөрлийг хүсэх”* гэж заасныг зөрчин 5 төслийн гүйцэтгэгчид давуу эрх олгосон зөрчил илэрлээ.

¹⁸ Засгийн газрын 2022 оны 183 дугаар тогтоолоор “Монгол Улсын шинжлэх ухаан, технологийг хөгжүүлэх тэргүүлэх чиглэл, цөм технологийг тодорхойлох журам”

¹⁹ Улсын захиалгат төслийн санал 13 яамнаас 103 төсөл буюу 14,286.5 сая төгрөгийн төсөвт өртөгтэй санал ирсэн.

²⁰ Улсын захиалгат төслийн саналд 10 яам, 2 байгууллагаас 80 төсөл буюу 12907.0 сая төгрөгийн хөрөнгө шаардлагатай санал ирүүлсэн.

²¹ Улсын захиалгат төслийн саналд 12 яам, 3 байгууллагаас 119 төсөл буюу 19,225.08 сая төгрөгийн хөрөнгө шаардлагатай санал ирүүлсэн

²² БСШУС-ын Сайдын 2018 оны А/546 дугаар тушаалаар

²³ БСШУС-ын Сайдын 2020 оны А/146 дугаар тушаалаар

²⁴ Сонгон шалгаруулалтад оролцох төслүүдийн агуулга, үр дүнгийн даалгаврын давхардал, гүйцэтгэгч, удирдагчийн өмнө нь хэрэгжүүлсэн төслийн гүйцэтгэлийн байдалд сан хяналт тавина. Өмнө хэрэгжүүлсэн төслийн үр дүнг гэрээнд заагдсан хугацаанд хүлээлгэн өгөөгүй гүйцэтгэгч, төслийн удирдагчийг дараагийн сонгон шалгаруулалтад оролцуулахгүй

²⁵ 8.4.1. захиалсан үр дүн, санхүүжилтийн талаар зохих журмын дагуу бичсэн төслийн тайланг захиалагч, санхүүжүүлэгчид тогтоосон хугацаанд нь хүлээлгэн өгөх

²⁶ 8.4.2. төслийн хүрээнд бий болсон шинжлэх ухааны шинэ мэдлэг (энэ журмын 8.2-т тусгагдсан баримтаар баталгаажсан)-ийн талаар улсын стандартын дагуу бичсэн эрдэм шинжилгээний ажлын тайланг итгэмжлэн хадгалагчид төсөл дууссанаас хойш 3 сарын дотор цахим болон хэвлэмэл хэлбэрээр хүлээлгэн өгөх.

²⁷ 9.1-т “Гүйцэтгэгч нь төсөл дууссанаас хойш 3 сарын дотор түүний үр дүнг захиалагчид актаар хүлээлгэж өгнө”,

“Шинжлэх ухаан, технологийн төсөл хэрэгжүүлэх журам”-ын 2.4²⁸-т заасан шаардлагыг хангаагүй буюу Шинжлэх ухаан, технологийн салбарын гишүүдийн олонхын саналаар дэмжигдээгүй суурь судалгааны 4 төслийг баталжээ.

БШУЯ-аас 2018 онд докторын дараах инновацийн төслийн сонгон шалгаруулалтыг явуулахдаа журмын 2.4-т заасан шалгуур үзүүлэлтийн дагуу 1 төсөлд 2 эрдэмтэн үнэлгээ өгсөн боловч үнэлгээ өгсөн эрдэмтний нэр тодорхойгүй, 4 төслийн талаарх санал, дүгнэлтийг бичиж гарын үсгээр баталгаажуулаагүй байна.

Суурь судалгааны төслийг сонгон шалгаруулахдаа төслийн ангиллыг хянаагүйгээс тухайн ангилалд хамаарахгүй 5 төслийг сонгон шалгаруулж санхүүжүүлсэн, суурь судалгааны анхны саналд байгаагүй дараах 2 төслийг салбар зөвлөлийн хурлаар хэлэлцэн БШУ-ны Сайдын 2020 оны А/134 дүгээр тушаалаар баталсан байна.

БСШУСЯ-аас 2017-2023 онд “Залуу судлаачдын эрдэм шинжилгээний бага хурал зохион байгуулах, грант олгох журам”²⁹, “Докторын дараах судалгаанд сайдын нэрэмжит инновацийн тэтгэлэг олгох журам”³⁰, “Эрдэм шинжилгээний байгууллага, ажилтанд грант олгох журам”³¹-ыг тус тус үндэслэн “Залуу судлаачдын грант”, “Докторын дараах инноваци”, “Суурь хавсарга судалгаа (ШУА-ийн грант)” төслийн сонгон шалгаруулалт явуулсан нь Шинжлэх ухаан, технологийн тухай хуулийн 16 дугаар зүйлийн 16.1-т “Энэ хуулийн 14.1.1³²-т заасан эх үүсвэрээс санхүүжүүлэх эрдэм шинжилгээ, туршилт, зохион бүтээх ажлыг Засгийн газраас баталсан журмын дагуу хянан магадалгаа хийж шалгаруулна” гэсэн заалтад нийцээгүй байна.

ШУА-ын “Эрдэм шинжилгээний байгууллага, ажилтанд грант олгох журам”-д төслийн сонгон шалгаруулалт явуулах шалгуур, аргачлал тодорхойгүйгээс 2018, 2019 онд харьяа хүрээлэнгүүдийн эрдмийн зөвлөлөөс дэмжиж хүргүүлсэн суурь хавсарга судалгааны төслүүдийг ШУА-ын Тэргүүлэгчид ач холбогдлоор нь эрэмбэлэн үнэлж зайлшгүй хэрэгцээ шаардлагатай төслийг сонгон шалгаруулсан эсэх нь тодорхойгүй, нотлох баримтгүй байна.

“Эрдэм шинжилгээний байгууллага, ажилтанд грант олгох журам”-ыг үндэслэн 2017-2022 онд БСШУС-ын Сайдын 2017 оны А/238, 2018 оны А/386, 2019 оны А/413, БШУ-ны Сайдын 2021 оны А/343 дугаар тушаалаар, ШУА-ийн Ерөнхийлөгчийн 2020 оны А/44, 2022 оны А/07 дугаар тушаалаар санхүүжүүлсэн суурь, хавсарга судалгааны төслийн эцсийн үр дүн нь “шинэ мэдлэг бий болгох, шинэ мэдлэгийг ашиглахад чиглэсэн судалгаа, туршилтын ажлыг хийх” үндсэн зорилгод чиглээгүй, эрдэмтэн судлаачдын насны ойн ном бүтээл гаргах, ойн арга хэмжээг зохион байгуулахад зарцуулагджээ.

Эрх нь үүсээгүй 30 шинжээч инновацийн төслийн сонгон шалгаруулалтад оролцсон байна

БСШУС-ын Сайдын 2015 оны А/83 дугаар тушаалаар баталсан 294 шинжээчийн³³ нэрсийн жагсаалтад багтаагүй, төслийн төрөлд үнэлгээ өгч, дүгнэлт гаргах эрх үүсээгүй 30 шинжээчийг Сайдын 2017 оны А/102 тушаалаар³⁴ инновацийн төслийн сонгон шалгаруулалтад оролцох шинжээчийн жагсаалтад оруулан томилж, уг шинжээчид төсөлд үнэлгээ хийж, дүгнэлтийг гаргасан байна.

Шинжлэх ухаан, технологийн төсөл хэрэгжүүлэх журмын 2.6-д “Шинжлэх ухаан, технологийн асуудал хариуцсан төрийн захиргааны төв байгууллага нь ирэх оноос эхлэн хэрэгжүүлэх хөтөлбөрийн зорилтот, ... төслийн болзлыг тухайн жилийн эхний улиралд багтаан зарлана” гэж заасныг хэрэгжүүлээгүй, журмын 4.4³⁵-т заасан мэргэжлийн шинжээч

²⁸ Салбар зөвлөлөөр дэмжигдсэн захиалагчийн санал, төслийн сэдвийг Шинжлэх ухаан, технологийн үндэсний зөвлөлийн хуралдаанаар хэлэлцүүлнэ.

²⁹ БСШУС-ын 2010 оны 324 дүгээр тушаалаар баталсан

³⁰ БСШУС-ын 2011 оны 222 дугаар тушаалаар баталсан

³¹ ШУА-ийн Тэргүүлэгчдийн 2017 оны 05 дугаар тогтоолоор баталсан

³² Улсын төсвөөс олгосон хөрөнгө

³³ БСШУС-ын Сайдын 2015 оны А/77 дугаар тушаалаар баталсан ...шинжлэх ухаан, технологийн төслийн саналд үнэлгээ өгч, дүгнэлт гаргах шинжээчийг сонгох аргачлалд ...мэргэшсэн,тусгай мэдлэг, мэргэжил эзэмшсэн 10-аа доошгүй жил судалгааны ажил эрхэлсэн, докторын зэрэгтэй, мэргэжлийн зөвлөх зэрэгтэй,...гадаад дотоодын нэр хүндтэй сэтгүүлд эрдэм шинжилгээний өгүүллийг нэгдүгээр зохиогчдоор хэвлүүлсэн, олон улсын төсөл хэрэгжүүлж байсан туршлагатай

³⁴ “Шинжээчийн багийн бүрэлдэхүүн, зардал батлах тухай”

³⁵ Энэ журмын ...1.3.2, 1.3.5-д заасан төслийн саналд шинжлэх ухаан, технологийн асуудал хариуцсан төрийн захиргааны төв байгууллага мэргэжлийн шинжээчийг сонгон ажиллуулж, дүгнэлт гаргах ажлыг тус тус зохион байгуулна

ажиллуулах, дүгнэлт гаргах ажлыг зохион байгуулаагүй, зөвхөн яамны ШУТ-ийн зөвлөлийн хурлаар хэлэлцэн 2021-2022 онд хөтөлбөрийн зорилтот 10 төслийг сонгон шалгаруулжээ.

Шинжлэх ухаан, технологийн төсөл хэрэгжүүлэх журмын 1.4.2-т *“хөтөлбөрийн зорилтот төсөл гэж нийгмийн болон салбарын хөгжлийн урт, дунд хугацааны стратеги, төлөвлөгөө, хөтөлбөр, бодлогын баримт бичгийн хүрээнд хэрэгжиж байгаа төслийг ойлгоно”* гэж тодорхойлсон боловч сонгон шалгаруулсан төслүүд нь урт, дунд хугацааны бодлогын баримт бичигт тусгасан зорилго, зорилтыг хэрэгжүүлэхэд чиглэсэн, уялдсан эсэх нь тодорхойгүй, төслийн ангилалд нийцүүлэн хэрэгцээ шаардлагыг тодорхойлоогүй байгаа нь хөтөлбөрийн зорилтот төслийн үр ашгийг бууруулж байна.

2017-2022 оноос эхлэн хэрэгжих 1001 төслийг санхүүжүүлэхээр 45,003.3 сая төгрөгийн гэрээ байгуулж, 2017-2023 онд 879 төсөлд 36,595.4 сая төгрөгийн санхүүжилт олгожээ.

Засгийн газрын тусгай сангийн тухай хуулийн 18 дугаар зүйлийн 18.3.1³⁶, 18.3.2³⁷, 18.3.3³⁸, 18.3.4³⁹ заалт болон *“Шинжлэх ухаан, технологийн төсөл хэрэгжүүлэх журам”-ын 1.3-т “суурь судалгааны, хөтөлбөрийн зорилтот, захиалгат, цөм технологийн, технологийн туршилт, зүгшрүүлэлтийн, гадаадтай хамтарсан”* гэж заасан төслийн төрөлд нийцээгүй “Залуу судлаачдын грант”, “Докторын дараах инновац”, “Суурь хавсарга судалгааны (ШУА-ийн грант)” төрөлд 2017-2022 онд нийт 1,187.5 сая төгрөгийн 185 гэрээ байгуулах шийдвэрийг гаргасан байна.

ШУТС-аас гэрээ болон гэрээний хавсралтыг бэлтгэх, гэрээнд оролцогч талуудын ажлын зохион байгуулалт, уялдааг бүрэн хангаагүйгээс шалтгаалан *“Шинжлэх ухаан, технологийн төсөл хэрэгжүүлэх журам”-ын 4.10-т “...төсөл батлагдсанаас хойш 30 хоногт багтаан байгуулна”* гэж заасныг мөрдлөг болгоогүй, 2017-2022 онд 442 гэрээг 20-130 хоногоор хугацаа хоцроож байгуулсан байна.

Шинжлэх ухаан, технологи, инновацийн чиглэлийн эрдэм шинжилгээ, судалгаа хөгжүүлэлтийн чиглэлээр 2017-2022 онд хэрэгжүүлсэн 45,330.2 сая төгрөгийн 1001 төслөөс хэрэгжиж дууссан 17,733.4 сая төгрөгийн 486 төслийг ШУТС хүлээн авсан, 16,072.7 сая төгрөгийн 311 төсөл үргэлжлэн хэрэгжиж, 11,012.6 сая төгрөгийн 201 төслийн гэрээний хугацаа дууссан ч төслийн үр дүн, санхүүгийн тайланг бүрэн хүлээж аваагүй байна.

Эрдэм шинжилгээний зардлын зарцуулалтад тавих хяналт сул, гэрээнд оролцогчид үүргээ биелүүлээгүй, талуудад хариуцлага тооцоогүй байна.

ШУТС эрдэм шинжилгээ, судалгааны ажлаас 2020-2022 оны хооронд гэрээний үнийн дүнгээс 1 хувиар тооцож нийт 67,708.4 мянган төгрөгийг хяналтын зардалд суутган авч 2020-2022 онд давхардсан тоогоор 65 хүрээлэн, байгууллагад 363 төслийг хамруулан тухайн жилд хэрэгжиж байгаа төслийн явц, гэрээний хугацаа хэтэрсэн төсөлд хяналт хэрэгжүүлсэн ч хугацаандаа үр дүнгээ өгөөгүй шалтгааныг тодорхойлоогүй, үүрэг чиглэл өгөөгүй, эрдэм шинжилгээний зардлын зарцуулалтад тавьсан хяналт үр нөлөөгүй байна.

Мөн БШУЯ-аас ШУТС-ийн 2019-2022 оны үйл ажиллагаа, улсын төсвийн хөрөнгөөр санхүүжиж буй төсөлд 2021, 2023 онд дотоод аудит, хяналт-шинжилгээ, үнэлгээ хийж, дүгнэлт гаргаж, цаашид авч хэрэгжүүлэх санал зөвлөмжийг өгсөн боловч хяналтын үр нөлөө хангалтгүй, гэрээнд оролцогчид үүргээ биелүүлээгүй, талуудад хариуцлага тооцоогүйгээс аудитаар дараах зөрчлүүд илэрч байна.

Аудитын түүвэрт хамруулсан нийт 115 төслөөс 21 төслийн үр дүнгийн тайланг гэрээнд заасан хугацаанд ШУТС-д хүлээлгэж өгсөн боловч 2023 оны 10 дугаар сарын байдлаар нийт 5,344.0 сая төгрөгийн гэрээний дүнтэй 94 төслийг гэрээнд заасан хугацаанд хүлээлгэн өгөөгүй, гэрээний хугацаа 2-5 жилээр хэтэрсэн байна.

³⁶ Шинжлэх ухаан, технологийн тэргүүлэх чиглэлийн онолын суурь судалгаа хийх;

³⁷ Засгийн газрын /улсын/ захиалгатай шинжлэх ухаан, технологийн төсөл хэрэгжүүлэхэд тэтгэлэг олгох;

³⁸ Эрдэм шинжилгээний ажлын үр дүнг үйлдвэрлэл, үйлчилгээнд нэвтрүүлэх;

³⁹ Инновацийн төсөл хэрэгжүүлэх, гарааны санхүүгийн дэмжлэг олгох, технологи, үйлдвэрлэлийн туршилт, зүгшрүүлэлтэд дэмжлэг үзүүлэх;

Төслөөр төлөвлөсөн ажлыг хугацаанд нь хэрэгжүүлээгүй, гэрээний үүргээ 1-5 жил биелүүлээгүй гүйцэтгэгчдэд захиалагч, санхүүжүүлэгч байгууллага хариуцлага тооцоогүй байна

Төслийн гүйцэтгэгч, удирдагч нар гэрээнд заасан хугацаанд төслийн үр дүнгийн болон санхүүгийн тайланг захиалагч, санхүүжүүлэгч талд хүлээлгэн өгөөгүй шалтгааныг тухай бүр тодруулаагүй, төслийн удирдагч нарт хариуцлага тооцоогүй, захиалагч, гүйцэтгэгч, санхүүжүүлэгч талууд гэрээгээр хүлээсэн үүргээ хэрэгжүүлээгүй, 2023 оны 11 дүгээр сарын байдлаар дараах төслүүд үр дүнгийн болон санхүүгийн тайланг ШУТС-д ирүүлээгүй байна.

Төслийн гүйцэтгэгч, төслийн удирдагчид гэрээгээр хүлээсэн үүрэгт “...*төслийг хугацаанд нь багтааж бүрэн гүйцэтгэх, үр дүнг тоо, чанарын хувьд захиалсан түвшнээс нь бууруулахгүйгээр бүтээж бий болгох, санхүүжилтийг зориулалтын дагуу үр ашигтай зарцуулах, төслийн хөрөнгийн ашиглалтын талаар санхүүжүүлэгчийн шаардсан мэдээ, материалыг цаг тухайд нь гаргаж өгөх, дууссан төслийн эрдэм шинжилгээний тайланг журмын 8.4.2-т заасны дагуу холбогдох байгууллагад цаг хугацаанд нь тайлагнаж хүлээлгэн өгөх, төслийг хэрэгжүүлж дууссаны дараа санхүүгийн өр авлагын тооцоог журмын 9.1-д заасны дагуу бүрэн гүйцэд хийж барагдуулах...*” гэж заасан ч 25 төслийн гүйцэтгэгч гэрээний хугацаа 1-5 жил өнгөрсөн байхад төслийн үр дүнг хүлээлгэж өгөөгүй, гэрээний үүргээ хугацаанд нь биелүүлээгүй байна.

Захиалагчаас төслийн гэрээнд заасан “...*төслийн явцтай хагас жил тутам танилцаж байх, төслийн үр дүнг үнэлж, баталгаажуулах...*” үүргийг, харьяа яамны ШУТ-ын салбар зөвлөл хуралдаагүй шалтгаанаар дууссан 4 төслийн үр дүнд захиалагчийн дүгнэлт гараагүй, үүргээ биелүүлээгүй байна.

ШУТС -аас төслийн удирдагч, гүйцэтгэгч нараас тухайн төслийг анх хүлээн авсан хугацаа тодорхойгүй, төслийн үр дүнгийн даалгавар, санхүүгийн зарцуулалтад хяналт тавьж төслийг буцаах, сайжруулалт хийж хүлээн авсан хугацааны бүртгэлгүй, эрдэм шинжилгээний тайлангийн тооцооны хуудас, төслийн үр дүнг, үнэлж хүлээн авсан, төслийн эцсийн тайланг хүлээлцэх актын огноогоор эцэслэн бүртгэж байгаа нь нэг төслийг хянахад ямар хугацаа зарцуулж байгаа нь тодорхойгүйгээс 3 сар буюу түүнээс дээш хугацаанд хяналт хэрэгжүүлж 2023 оны 11 дүгээр сарын байдлаар 7 төсөлд хяналт хэрэгжүүлж байна.

Мөн ШУТС төсөл хэрэгжүүлэгчтэй байгуулсан гэрээний хавсралтаар баталсан төслийн үр дүнгийн даалгавар, календарчилсан төлөвлөгөөний хэрэгжилтэд тавих хяналтыг бүрэн хэрэгжүүлээгүйгээс зарим төслийн үр дүнгийн даалгавар дутуу байхад 14 төслийг хянаж хүлээн авсан байна. Энэ нь Шинжлэх ухаан, технологийн хуулийн 8 дугаар зүйлийн 8.1.6-т “*улсын захиалгатай эрдэм шинжилгээ, туршилт, зохион бүтээх ажлын хөрөнгийн ашиглалт, зарцуулалтын байдалтай танилцах, үр дүнд нь хянан магадалгаа хийлгэх, үнэлгээ, дүгнэлт гаргуулах, шаардлагатай тохиолдолд санхүүжилтийг зогсоох, хохирлыг барагдуулах асуудлыг шийдвэрлэх*” гэсэн заалтыг хэрэгжүүлээгүй, төслийн гүйцэтгэгч, удирдагч нарт хариуцлага тооцоогүй байна.

Гэрээнд оролцогч талууд Зөрчлийн тухай хуулийн 9 дүгээр зүйлийн 9.2.1-т “*эрдэм шинжилгээ, туршилт, зохион бүтээх ажлын тайланг уг ажлыг дууссанаас хойш 60 хоногт багтаан шинжлэх ухаан, технологийн мэдээллийн санд хүргүүлж хадгалуулаагүй*”, 9.3-т “*Эрдэм шинжилгээ, туршилт, зохион бүтээх ажлын захиалагч хуульд заасан үүргээ биелүүлээгүй, эсхүл биелүүлэхээс зайлсхийсэн бол хүнийг хорин нэгжтэй тэнцэх хэмжээний төгрөгөөр, хуулийн этгээдийг хоёр зуун нэгжтэй тэнцэх хэмжээний төгрөгөөр торгоно*” гэсэн заалтыг хэрэгжүүлээгүйтэй холбоотой байна.

Захиалагч яамд улсын захиалгат төслийн гэрээний 2.1.5-д заасан “*Төслийн үр дүнг үнэлж, баталгаажуулах*” үүргээ хэрэгжүүлээгүй, ШУТС нь дээрх дүгнэлт гараагүй байхад төсөл хэрэгжүүлэгч хүрээлэнгийн эрдмийн зөвлөлийн дүгнэлтээр 8 төслийн үр дүнг хүлээн авсан нь “*Шинжлэх ухаан, технологийн төсөл хэрэгжүүлэх журам*”-ын 8 дугаар зүйлд “*төслийн үр дүнг захиалагчийн дүгнэлтээр баталгаажуулах*”-аар заасныг зөрчсөн байна.

ШУТС-аас хэрэгжүүлсэн 5 төслийн үйл ажиллагаанд холбогдох нэгжийн удирдлага Нийтийн албанд нийтийн болон хувийн ашиг сонирхлыг зохицуулах, ашиг сонирхлын зөрчлөөс урьдчилан сэргийлэх тухай хуулийн 11 дүгээр зүйлийн 11.1-д “*Албан тушаалтан албан*

үүргээ гүйцэтгэхдээ өөрийн болон өөртэй нь хамаарал бүхий этгээдийн хувийн ашиг сонирхлыг хөндсөн захиргааны шийдвэр гаргах, удирдах, хяналт, шалгалт хийх, хариуцлага хүлээлгэх, гэрээ байгуулах, эдгээрийг хэлэлцэх, бэлтгэх, оролцох зэрэг үйл ажиллагаа явуулахыг хориглоно” гэж заасныг зөрчин албан тушаалын байдлаа урвуулан өөртөө давуу эрх үүсгэсэн дараах зөрчлүүд илэрлээ.

Инновацийн тухай хуулийн 3 дугаар зүйлийн 3.1.1-т “**инноваци**” гэж шинэ мэдлэгийг баялаг болгон хувиргах үйл ажиллагааны үр дүнд бий болсон бүтээгдэхүүн, үйлчилгээ, маркетинг, зохион байгуулалтын арга, шийдлийг”; 3.1.2-т “**шинэ мэдлэг**” гэж шинжлэх ухаан, технологийн үйл ажиллагааны үр дүнд бий болсон эдийн засаг, нийгмийн асуудлыг шийдвэрлэх зорилгоор ашиглаж болохуйц, эрхийн хамгаалалт хийгдсэн оюуны бүтээлийг” ойлгоно гэсэн тодорхойлолтын шаардлагыг хангаагүй, нийгэм, эдийн засагт үзүүлэх үр нөлөөгүй, үр дүн тодорхой бус, зөвхөн цаг үеийн шинжтэй 2 төслийг инновацын төсөл нэрээр хэрэгжүүлсэн байна.

Төслийн хөрөнгийн зарцуулалтад тавих хяналт сул, хариуцлага тооцдоггүйгээс анхан шатны баримтын бүрдэл дутуу, баримтгүй, зориулалт бус зардалд зарцуулсан байна

Улсын төсвийн хөрөнгөөр 2017-2023 онд хэрэгжүүлэхээр байгуулсан “Захиалгат төсөл хэрэгжүүлэх, санхүүжүүлэх гэрээ”-нд заасан төслийн үр дүн, санхүүжилтийн зарцуулалтад тавих хяналт хангалтгүйгээс аудитын түүвэрт хамрагдсан давхардсан тоогоор 181 төслийн хөрөнгөнөөс 460.6 сая төгрөгийг анхан шатны баримтгүй, 1,184.1 сая төгрөгийг баримтын бүрдэл дутуу ажил гүйлгээг зардалд бүртгэсэн, 137.4 сая төгрөгийг төслийн төсөвт тусгагдаагүй, зориулалтын бус зардалд, 234.9 сая төгрөгийг журамд заасан төсвийн хязгаарыг хэтрүүлэн зарцуулсан, грант олгосон, Засгийн газрын тусгай сангийн тухай хуулийн 18.4 дэх заалтыг зөрчин төслийн хөрөнгөнөөс 37.5 сая төгрөгийг урамшуулалд зарцуулсан, 154.6 сая төгрөгийг хуулийн этгээдийн үйл ажиллагааны чиглэлд нийцээгүй ажил, үйлчилгээний төлбөрт шилжүүлсэн зэрэг нийт 2,242.0 сая төгрөгийн зөрчлүүд илэрлээ.

Шинжлэх ухаан, технологи, инновацтай холбоотой тогтвортой хөгжлийн зорилтын хэрэгжилтийн явц болон шалгуур үзүүлэлтийн мэдээллийн бэлэн байдал хангалтгүй байна

Дэлхийн тогтвортой хөгжлийн зорилго-2030 хөтөлбөрт уян хатан дэд бүтцийг байгуулж, хүртээмжтэй, тогтвортой аж үйлдвэржилтийг дэмжиж, инновацийг хөгжүүлэх бодлогын зорилгын хүрээнд шинжлэх ухаан, технологи, инновацтай холбоотой зорилт, тэдгээрийн хэрэгжилтийг үнэлэх 4 шалгуур үзүүлэлтийг тодорхойлсноос Монгол Улсын хувьд 1 үзүүлэлтийг мэдээлж байгаа, мэдээллийн бэлэн байдал хангалтгүй, аргачлал батлагдаагүйгээс шалтгаалан 3 шалгуур үзүүлэлтийн мэдээллийг тогтмол тооцож мэдээлэхгүй байна.

УИХ-ын 2020 оны 52 дугаар тогтоолоор “Алсын хараа-2050” урт хугацааны бодлогыг батлахдаа тогтвортой хөгжлийн зорилтууд, түүний үр дүнг илэрхийлэх үзүүлэлтүүд агуулгаараа тусгагдсан гэж 5 дугаар заалтад тодорхойлон “Монгол Улсын тогтвортой хөгжлийн үзэл баримтлал-2030” баталсан 2016 оны 19 дүгээр тогтоолыг хүчингүй тооцжээ.

Гэтэл “Алсын хараа-2050” бодлогын баримт бичигт 1 сая оршин суугчдад ногдох орон тооны судлаачдын тоо, ДНБ-д дунд болон өндөр технологийн үйлдвэрийн салбарын нэмэгдэл өртгийн эзлэх хувь, хөдөлгөөнт холбооны сүлжээнд хамрагдсан нийт хүн амын эзлэх хувь гэсэн тогтвортой хөгжлийн зорилтын 3 шалгуур үзүүлэлтүүдийг тусгаагүй байна. Үүнээс шалтгаалан шинжлэх ухаан, технологийг хөгжүүлэхтэй холбоотой тогтвортой хөгжлийн зорилтын хэрэгжилтийг үнэлэх 4 шалгуур үзүүлэлтээс хөгжлийн бодлого төлөвлөлтийн дунд, богино хугацааны баримт бичигт 1 нь тусгагдсан, бусад нь тусгагдахгүй орхигдсоноор төлөвлөлт, хэрэгжилт хангалтгүй, мэдээллийн бэлэн байдал сайжраагүй байна.

АУДИТЫН ДҮГНЭЛТ

Аудитын дүнд үндэслэн дараах дүгнэлтийг өгч байна.

1. Инновацийн тухай болон Технологи дамжуулах тухай хуульд заасан инновацийн бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэгч, үйлчилгээ эрхлэгч, төсөл хэрэгжүүлэгч нарыг дэмжих, хөнгөлөлт урамшуулалд хамруулах заалтыг хэрэгжүүлэх заавар, журмыг батлаагүй байна.
2. Шинжлэх ухаан, технологийн нэгдсэн бодлого, салбар хоорондын болон төр хувийн хэвшлийн уялдааг хангах нэгдсэн удирдлага, зохицуулалт, шинжлэх ухаан, технологийн аюулгүй байдал, Шинжлэх ухааны Академийн санхүүжилттэй холбоотой зохицуулалтыг салбарын хууль, эрх зүйн баримт бичигт тусгаагүй байна.
3. Шинжлэх ухааны парк байгуулаагүйгээс эрдэм шинжилгээний үр дүнг үйлдвэрлэл үйлчилгээнд нэвтрүүлэх, инновац, технологи шингэсэн бүтээгдэхүүн, үйлчилгээг дэмжих дэд бүтэц бүрдээгүй байна.
4. Салбарын яамны бодлогын газар, харьяа зарим байгууллагын чиг үүргийн хэрэгжилт хангалтгүй, төрийн өмчит эрдэм шинжилгээний хүрээлэнгийн хариуцлагын хэлбэрийг Хуулийн этгээдийн улсын бүртгэлийн тухай хуульд заасан ангиллаар бүртгээгүй, салбарын хүний нөөцийн нэгдсэн бодлогогүйгээс боловсон хүчний хөдөлгөөн тогтворгүй байна.
5. Шинжлэх ухаан, технологи, инновацийг хөгжүүлэх төрөөс баримталж байсан бодлого, хөтөлбөрийн хэрэгжилт, үр дүнг бүрэн тайлагнаагүй, хяналт-шинжилгээ үнэлгээг бодитой үнэлж дүгнээгүй, хэрэгжээгүй болон үр дүнд хүрээгүй зорилт арга хэмжээг хөгжлийн бодлого, төлөвлөлтийн дунд хугацааны баримт бичигт тусгаагүй байна.
6. Монгол Улсыг 2021-2025 онд хөгжүүлэх үндсэн чиглэлд тусгасан “Шинжлэх ухаан, технологийг улс орны тогтвортой хөгжлийн үндсэн хүчин зүйлсийн нэг болгон хөгжүүлж, үр ашигтай үндэсний инновацийн тогтолцоог бүрдүүлэх” зорилтыг хэрэгжүүлэх 8 арга хэмжээ нь эхлэл төдий, Засгийн газрын 2020-2024 оны үйл ажиллагааны хөтөлбөрт тусгасан 16 арга хэмжээ 2022 оны байдлаар 50 хувийн биелэлттэй байгаа нь төлөвлөсөн үр дүнд хүрэх боломжгүй байна.
7. Шинжлэх ухаан, технологийн төслүүдийг хэрэгжүүлэх хэрэгцээ шаардлага, тэргүүлэх ач холбогдлоор үнэлж эрэмбэлдэггүй, төслийн сонгон шалгаруулалтыг журмын дагуу явуулаагүй, хэрэгжүүлэх хугацаа, үр дүн, зарцуулсан хөрөнгийн ашиглалтад хяналт тавьж буй боловсон хүчний чадавх сул, гэрээнд оролцогч талуудад хариуцлага тооцоогүй, үе шатны хяналтыг хэлбэр төдий хэрэгжүүлсэн байна.

АУДИТЫН ЗӨВЛӨМЖ

Аудитын дүн, дүгнэлт нотлох зүйлст үндэслэн дараах зөвлөмжийг өгч байна.Үүнд:

МОНГОЛ УЛСЫН ЕРӨНХИЙ САЙДАД:

1. Үндэсний аюулгүй байдлын тухай хуульд тус хуулийн 3 дугаар зүйлийн 3.4.5-д заасан шинжлэх ухаан, технологийн аюулгүй байдлыг хариуцах байгууллага, албан тушаалтныг тусгах, УИХ-ын 2010 оны 48 дугаар тогтоолоор баталсан Үндэсний аюулгүй байдлын үзэл баримтлал, Шинжлэх ухаан, технологийн тухай хуульд холбогдох зохицуулалтыг тусган шинжлэх ухаан, технологийн аюулгүй байдлыг хангах нөхцөлийг бүрдүүлэх;
2. Үндсэн хуулийн 38 дугаар зүйлийн 38.2.2-т заасан шинжлэх ухаан, технологийн нэгдсэн бодлогын талаар Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хуульд тусган Улсын хөгжлийн урт, дунд хугацааны бодлого, төлөвлөлтийн баримт бичигт нэмэлт өөрчлөлт оруулах;
3. Инновацийн тухай хуулийн 17 дугаар зүйлийн 17.1.1, 17.1.3, 17.1.4, Технологи дамжуулах тухай хуулийн 5 дугаар зүйлийн 5.1.3-т заалттай уялдуулан бусад хуульд нэмэлт өөрчлөлт оруулан холбогдох журмуудыг боловсруулан баталж, инновацийн бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэгч, үйлчилгээ эрхлэгчдийг бодлогоор дэмжих;
4. Засгийн газрын 2021 оны 314 дүгээр тогтоолын 1 дэх заалтаар хүчингүй болгосон шинжлэх ухаан, технологи, инновацийн бодлого, хөтөлбөрүүдээс хэрэгжээгүй болон үр дүн гараагүй зорилт арга хэмжээг Хөгжлийн зорилтот хөтөлбөрүүдэд тусгах;
5. Инновацийн тухай хуулийн 6 дугаар зүйлийн 6.1.11-д заасан Шинжлэх ухааны паркийг байгуулж, паркийн үйл ажиллагаа явуулах байршил, чиглэлийг тогтоож эрдэм шинжилгээ, судалгааны үр дүнг үйлдвэрлэл үйлчилгээнд нэвтрүүлж, шинжлэх ухаанд суурилсан нийгэм, эдийн засагт үзүүлэх үр нөлөөг бий болгох.

МОНГОЛ УЛСЫН ШАДАР САЙД БӨГӨӨД ЭДИЙН ЗАСАГ, ХӨГЖЛИЙН САЙДАД:

1. Үндсэн хуулийн 38 дугаар зүйлийн 38.2.2-т шинжлэх ухаан, технологийн нэгдсэн бодлоготой байх заалтыг үндэслэн Улсын хөгжлийн урт, дунд хугацааны бодлого, төлөвлөлтийн баримт бичигт тусгах, нэмэлт өөрчлөлт оруулж шийдвэрлүүлэх;

БОЛОВСРОЛ, ШИНЖЛЭХ УХААНЫ САЙДАД:

1. Инновацийн тухай хуулийн 17 дугаар зүйлийн 17.1.2, 17.1.6, 17.1.7, 17.1.10 -т заасан журмуудыг боловсруулан баталж, инновацийн бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэгч, үйлчилгээ эрхлэгчдийг бодлогоор дэмжих;
2. УИХ-ын НББСШУ-ны Байнгын хорооны 2017 оны 17, 18 дугаар тогтоолоор БШУ-ны сайдад өгсөн чиглэл, арга хэмжээнээс бүрэн хэрэгжээгүй арга хэмжээг хэрэгжүүлэх, хэрэгжилт, үр дүнг тус Байнгын хороонд танилцуулах;
3. Яамны ШУТБИХХЗГ-ын албан хаагчдын албан тушаалын тодорхойлолтыг яамны болон газрын үйл ажиллагааны стратеги, зорилт, чиг үүрэгт нийцүүлэх, шинжлэх ухаан, технологийн салбарын бодлогыг боловсруулж төлөвлөх түүнд нийцсэн төсвийн хэрэгцээний шинжилгээг хийх, салбарын хүний нөөцийн бодлогыг боловсруулж, боловсон хүчнийг бүрдүүлэх;
4. Монгол Улсыг 2021-2025 онд хөгжүүлэх үндсэн чиглэлд тусгасан “Шинжлэх ухаан, технологийг улс орны тогтвортой хөгжлийн үндсэн хүчин зүйлсийн нэг болгон хөгжүүлж, үр ашигтай үндэсний инновацийн тогтолцоог бүрдүүлэх” зорилтын 8 арга хэмжээний хэрэгжилтийг эрчимжүүлж зорилт, үр дүнг бүрэн хангах;
5. УИХ, Засгийн газрын тогтоолоор баталсан бодлогын баримт бичгийн хэрэгжилт, үр дүнг Засгийн газрын 206 дугаар тогтоолоор баталсан журмын дагуу бүрэн тайлагнаж, нотлох баримтад үндэслэн цогц-хяналт шинжилгээ, үнэлгээг хийж, бодит дүгнэлтийг гаргаж байх;

6. Сайдын 2016 оны 319 дүгээр тушаалаар баталсан журмыг үндэслэн Шинжлэх ухаан, технологийн сангаас улсын төсвийн санхүүжилтээр хэрэгжүүлсэн төслийн үр дүн, эрдэм шинжилгээний зардлын зарцуулалтад тавих хяналтыг сайжруулж, үр нөлөөг дээшлүүлэх;

ШИНЖЛЭХ УХААН, ТЕХНОЛОГИЙН САНГИЙН ЗАХИРАЛД:

1. Улсын төсвөөс санхүүжүүлсэн төслийн үр дүн болон зарцуулалтад хяналт тавих чиг үүргийг хэрэгжүүлж буй албан хаагчдын мэргэшил, ур чадварыг сайжруулах арга хэмжээ авах;
2. Шинжлэх ухаан, технологийн сангийн мэдээллийн системийг Үндэсний дата төв УТҮГ-т шилжүүлэн байршуулж, мэдээллийн аюулгүй байдлыг хангах;
3. Шинжлэх ухаан, технологийн сангийн мэдээллийн сан дахь төслийн гүйцэтгэгч, үр дүн, календарчилсан төлөвлөгөө, зардлын задаргаа, олгосон санхүүжилт зэрэг мэдээллийг иж бүрэн байршуулж, хяналт тавих, мэдээлэл авах нөхцөлийг бүрдүүлэх;
4. Эрдэм шинжилгээ, судалгааны төслийн сонгон шалгаруулалтад оролцогч нарт төслийн мэдээлэл, шалгарсан болон шалгараагүй шалтгаан нөхцөл, өмнө хэрэгжүүлсэн төслийн үр дүнг хүлээлгэн өгсөн эсэх мэдээллийг авах боломжтой болгох, сонгон шалгаруулалтын үе шат бүрийг цахимжуулж, мэдээллийн ил тод нээлттэй байдлыг хангах;
5. Төслийн хэрэгжилтийн явцад хагас жил тутам хяналт хэрэгжүүлж календарчилсан төлөвлөгөөний үе шат бүрээр хугацааг хянаж, хэрэгжээгүй, төлөвлөснөөс хоцорсон тохиолдолд хугацаатай үүрэг өгч биелэлтийг хангуулах, шаардлагатай тохиолдолд гэрээг цуцлах, төслийн санхүүжилтийг төлүүлэх арга хэмжээг авч хэрэгжүүлэх.

ШИНЖЛЭХ УХААНЫ АКАДЕМИЙН ЕРӨНХИЙЛӨГЧИД:

1. Төрийн өмчийн эрдэм шинжилгээний хүрээлэнгээс “төрийн албан газар, улсын төсөвт үйлдвэрийн газар” гэсэн ангилалаар бүртгэгдсэн байгууллагын хариуцлагын хэлбэр, статусыг хуульд нийцүүлэн өөрчлүүлж бүртгүүлэх.
2. Харьяа эрдэм шинжилгээний хүрээлэнгүүд орон тоонд хяналт тавьж, Засгийн газрын тогтоолоор баталсан орон тооны хязгаарт нийцүүлэх арга хэмжээ авах.